

найчастіше зумовлює неплатоспроможність, надмірна – створення надлишкових запасів і резервів, що збільшує витрати на їхнє утримання, стримує темп розвитку підприємства. Тому правильність підходів до кількісної оцінки фінансової стійкості підприємства вкрай важлива для нього, бо дає змогу виявити причини фінансової дестабілізації (якщо таке існує), розробити й реалізувати конкретні заходи щодо усунення першопричин.

Складність щодо визначення стандартизованих меж фінансової стійкості зумовлюється тим, що кожне підприємство здійснює свою операційну діяльність у певному економічному середовищі, яке характеризується певним рівнем розвитку економічної системи та провокує певні макроекономічні фактори, на які підприємства неспроможні вплинути. Проте зворотній вплив цих факторів на ефективність діяльності підприємства (ліквідність, платоспроможність) та фінансову стійкість досить значний. Для оцінки фінансової стійкості необхідний такий критерій, який би одночасно поєднував у собі інформацію про активи, капітал і фінансові ресурси, фінансовий стан розглядався б у динаміці.

Перспективи подальшого дослідження і публікацій. Подальші дослідження доцільно здійснювати в напрямку визначення кращих методик оцінювання фінансової стійкості, які дали б змогу вчасно виявити причини фінансової дестабілізації та розробити й реалізувати ефективні заходи щодо усунення першопричин.

Література

1. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові фінансового стану підприємства / В.С. Марцин // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. – № 7. – С. 123-128.
2. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посібн. / О.С. Філімоненков. – К. : Вид-во "Ніка-Цент", 2002. – 359 с.
3. Хома І.Б. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / І.Б. Хома, Н.І. Андрушко. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2009. – 344 с.
4. Павловська В.О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / В.О. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – Вид. 2-ге, [без змін]. – К. : Вид-во КНЕУ, – 2007, – 592 с.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посібн. / Г.О. Крамаренко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 262 с.
6. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств / А.М. Поддєрьогін. – Вид. 3-тє, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 460 с.
7. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Г.В. Савицька. – К. : Вид-во "Знання", 2005. – 654 с.

Смирнова Т.О., Усатюк К.К. Финансовая устойчивость предприятия

Исследована финансовая устойчивость предприятия, подходы разных авторов к трактовке сущности понятий "устойчивость" и "финансовая устойчивость". Рассмотрена оценка финансовой устойчивости, приведены методы оценки финансовой устойчивости, а именно абсолютные и относительные показатели. Доказана важность финансовой устойчивости для нормального функционирования предприятия.

Ключевые слова: устойчивость, финансовая устойчивость, устойчивое финансовое состояние, оценка финансовой устойчивости, относительные показатели, абсолютные показатели.

Smirnova T.O., Usatyuk K.K. Financial firmness of enterprise

Financial firmness of enterprise is investigational in this article, going of different authors near interpretation of essence of concepts "firmness" and "financial firmness", the estimation of financial firmness, the brought methods over of estimation of financial

firmness, is considered, namely absolute and relative indexes. The considered persuasions of importance of financial firmness are for the normal functioning of enterprise.

Keywords: firmness, financial firmness, proof financial state, estimation of financial firmness, relative indexes, absolute indexes.

УДК 338.45:330.341.1

Доц. П.П. Гаврилко¹, канд. екон. наук;

магістр А.В. Колодійчук²; мол. наук. співроб. В.М. Черторицький³

ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

Сучасній промисловості притаманний інноваційний шлях розвитку, який зумовлюється низкою факторів, що стимулюють або сповільнюють цей процес. Визначено фактори, які впливають на інноваційний розвиток промисловості та виокремлено структуру інноваційного розвитку промисловості.

Ключові слова: інноваційний розвиток промисловості, інноваційний потенціал, інноваційна інфраструктура, інвестування, фінансування, конкурентоспроможність, екологічна безпека промислового виробництва.

На сучасному етапі розвитку економіки України склалася така ситуація, що інноваційна активність промисловості істотно сповільнилась. Виникнення такого стану спричинене багатьма факторами, які варіюються від нестачі фінансових ресурсів для впровадження інновацій промисловими підприємствами до вичерпання можливостей інноваційно активних підприємств для проведення діяльності у даному напрямку. Для диверсифікації інноваційного розвитку промисловості необхідно виявити фактори, які стимулюватимуть або сповільнюватимуть цей процес.

У науковій літературі висвітлено різні аспекти інноваційного розвитку економіки: питання інвестиційного забезпечення (М.І. Крупка, С.В. Онишко), проблеми (О.Є. Кузьмін, М.В. Стадник, М.А. Йохна), фактори інноваційного розвитку підприємств (О. Кузьмін, Т. Кужда), екологічна складова (В.Г. Божкова, С.М. Ілляшенко). Однак багато питань, пов'язаних з дослідженням факторів інноваційного розвитку промисловості в Україні, потребують подальшого вивчення. Під структурою факторів інноваційного розвитку промисловості потрібно розуміти сукупність факторів, поєднання впливу яких дасть змогу завдяки максимальному застосуванню інновацій досягнути високого рівня розвитку того чи іншого виду економічної діяльності для задоволення пріоритетних державних потреб та розвитку держави.

Вчені О. Кузьмін та Т. Кужда виокремлюють такі групи факторів інноваційного розвитку промислових підприємств [5]: законодавчі – формують правову основу інноваційного розвитку підприємств в Україні на основі системи законних та підзаконних актів; організаційно-управлінські – здійснюють вплив через інституційно-управлінські та інституційно-організаційні зміни в інноваційній сфері; фінансово-економічні – визначають особливості здійснення інноваційної діяльності підприємств з позицій грошово-кредитних, бюджетно-податкових, амортизаційних важелів інноваційного розвитку;

¹ Ужгородський навчальний центр Київського національного торговельно-економічного університету;

² НУ "Львівська політехніка";

³ ІРД НАН України

техніко-технологічні – здійснюють вплив на технічні та технологічні сторони інноваційної діяльності промислових підприємств; соціальні – відділяють вплив соціальних наслідків інноваційного розвитку від впливу багатьох інших факторів; екологічні – визначають вплив нових технологій, нових матеріалів, нових видів енергії на довкілля в процесі інноваційної діяльності підприємств; гуманітарні – впливають на інноваційний розвиток через ступінь освіченості населення, рівень знань і науки в країні; інформаційні – визначають особливості інноваційного розвитку підприємств на основі використання інформаційних ресурсів.

Окрім зазначених, існують також інвестиційні та політичні фактори. Інвестиційні фактори містять у собі комплекс заходів щодо стимулювання залучення капіталів в інноваційний розвиток промисловості. Політичні фактори формують у державі клімат для залучення іноземних інвестицій в економіку, а також впливають на політичні погляди та поділяють людей на окремі політичні групи, що зрештою позначається на прийнятті тих чи інших рішень щодо інноваційного розвитку промисловості.

Учений О.Я. Ігнатенко виділяє такі групи гальмівних факторів впровадження інновацій на промислових підприємствах [3]:

- економічні – недостатня фінансова підтримка держави; нестача власних коштів; великі витрати на нововведення; тривалий термін окупності нововведень; нерозвиненість фінансового ринку і неготовність капіталу до широкого інвестування в інноваційну сферу; складність залучення сторонніх фінансових ресурсів через низьку привабливість української промисловості для інвестування; невизначеність термінів інноваційного процесу; високий економічний ризик; низький платоспроможний попит на продукцію;
- виробничі – брак інформації про ринки збуту; брак інформації про нові технології; несприйнятливості підприємств до нововведень; відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами та науковими організаціями; відсутність кваліфікованого управління інноваційними процесами, спрямованого на отримання конкурентних переваг;
- правові – недосконалість інструментів правового регулювання інноваційної діяльності; відсутність оптимального рівня оподаткування.

Пантелейчук Д.Ю. виділяє такі гальмівні фактори інноваційного розвитку машинобудівних підприємств: низька інвестиційна активність вітчизняних, зарубіжних інвесторів; низький рівень державного фінансування інноваційного розвитку та недостатність власних коштів підприємств; послаблення взаємозв'язків науки та виробництва; недосконалість податкового законодавства [6]. Наведені вище фактори можна доповнити низкою інших чинників, зокрема тими, що сприяють інноваційному розвитку. Так, науковець Т.І. Городиський виводить такі фактори: нормативно-правові, фінансово-економічні (система фінансування інноваційної діяльності; система формування сприятливого економічного середовища в інноваційній сфері) та організаційні (механізм здійснення інноваційної діяльності; формування та реалізація інноваційної політики) [2].

Соменкова Н.С. виділяє фактори, що перешкоджають або обмежують інноваційну активність. Такими факторами є: висока вартість нововведень; низький рівень науково-технічного й технологічного потенціалу; низький рі-

вень взаємодії й кооперації під час розроблення технологічних інновацій; недостатня фінансова підтримка держави; брак власних коштів; дефіцит кваліфікованих кадрів [9]. На необхідності інвестиційної підтримки інноваційного розвитку підприємств наголошують Л.Г. Соляник і Ю.М. Грачова та подають такі фактори [8]: необхідний розмір інвестицій в інновації; рівень значущості інновацій; рівень ризику інноваційної діяльності; масштаб ефекту від інноваційної діяльності. Підсумовуючи викладене вище, визначимо фактори інноваційного розвитку промисловості (рис.).

Рис. Фактори інноваційного розвитку промисловості

Законодавчі фактори формують правову основу інноваційного розвитку промисловості. Вони визначають механізми здійснення інноваційної діяльності, розвитку і поширення інновацій, проведення реформ промисловості із застосуванням інновацій у виробництві та управлінні тощо.

Управлінські фактори характеризують структуру та ефективність системи управління промисловістю та інноваційною діяльністю промислових підприємств. На нинішньому етапі розвитку економіки особливо актуальною є потреба в інноваційному управлінні промисловістю, оскільки таке управління дає змогу підтримувати її конкурентоспроможність, створює умови як виживання, так і зростання галузей промисловості. До економічних факторів потрібно віднести: вплив ринкових відносин на функціонування промисловості; активізація підприємництва; нарощення експортного потенціалу України; податкові пільги для підприємств, що виробляють інноваційну продукцію високої якості; розвиток зовнішньоекономічних зв'язків в інноваційній сфері. Соціальні фактори впливають, з одного боку, на ринок робочої сили (якісний рівень), на споживачів інноваційної промислової продукції та попит на неї, умови праці, що призводять до інноваційного розвитку промисловості, з іншого – на зняття соціальної напруги в суспільстві.

Фінансові фактори інноваційного розвитку промисловості охоплюють: інвестування інноваційної діяльності та розробки інновацій; банківське кредитування; страхування інноваційних ризиків; функціонування фінансово-промислових груп; проведення бюджетної політики, що забезпечує фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств. Екологічні фактори обумовлюють забезпечення екологічної безпеки промислового виробництва. До цієї групи потрібно віднести: інноваційне обладнання очисних споруд, застосування альтернативних джерел енергії, ведення виробничих процесів із дотриманням екологічних стандартів, утилізацію відходів виробництва тощо.

Політичні фактори здійснюють вплив на конкурентне середовище промисловості, впливають на політичні погляди людей, які знаходять своє вираження у діяльності та прийнятті управлінських рішень щодо інноваційного розвитку промисловості. Група інформаційних факторів включає ві-

домості про інноваційні розробки, інформацію про інвестиційні та інноваційні програми і проекти.

Організаційні фактори – це державна підтримка інноваційних проектів в промисловості; розширення спеціалізації промислового виробництва; підвищення безпеки робочих місць; розвиток інноваційної інфраструктури; підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації кадрів, які здійснюють інноваційну діяльність; кадрова підтримка інноваційно активних галузей промисловості.

Інституційні фактори сприяють плануванню інноваційного розвитку промисловості та впровадженню інновацій у виробництво. Гуманітарні фактори впливають на інноваційний розвиток промисловості через освітній рівень управлінського персоналу та працівників промисловості, їх трудовий стаж в інноваційній діяльності. Така структура факторів інноваційного розвитку промисловості забезпечує зростання його рівня. Кожен з них по-своєму впливає на компоненти структури інноваційного розвитку промисловості: інноваційна культура, інноваційний потенціал, інноваційна інфраструктура та інноваційні ризики.

Ознаками інноваційної культури є прагнення до інновацій, знання про найсучасніші інноваційні розробки, вміння здійснювати інноваційні дослідження, оперативно впроваджувати їх результати у практику. Інноваційний потенціал – це сукупність можливостей країни (науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх) та промислових підприємств (кадрових, ресурсних, трудових), які забезпечують здатність промисловості до інноваційного розвитку.

Інноваційна інфраструктура забезпечує високу швидкість інноваційного розвитку. Інноваційна інфраструктура в Україні є функціонально неповною, недостатньо розвинутою. Інноваційні ризики пов'язані зі стадіями створення і просування інновацій, впровадження інноваційних проектів [7]:

- науково-технічні ризики – невідповідність технічного рівня виробництва технічному рівню інновації, невідповідність кадрів професійним вимогам проекту, негативні результати НДР;
- ризики правового забезпечення проекту – відсутність протермінованих ліцензій на окремі види діяльності, помилковий вибір територіальних ринків патентного захисту, недостатньо щільні патентні захисти, неотримання або отримання із запізненням патентного захисту, обмеження в строках патентного захисту, "витік" окремих технічних рішень, поява захищених патентами конкурентів;
- ризики комерційної пропозиції – відсутність постачальників необхідних ресурсів і комплектуючих, невиконання постачальниками зобов'язань по термінах і якості поставок.

Найважливішими особливостями нової промислової політики є: соціальна спрямованість перетворень у промисловості; національні інтереси України.

Промислова політика держави повинна бути незалежною; інноваційно-інвестиційний характер розвитку; пріоритетний розвиток науки та інтелекту; гармонійний розвиток природи, людини та промисловості; пріоритет законодавчого забезпечення. Спочатку приймаються закони, на базі яких проводяться реформи; головна стратегія – стратегія прискореного розвитку.

На інноваційний розвиток промисловості впливають законодавчі, управлінські, економічні, соціальні, фінансові, екологічні, політичні, інформаційні, організаційні, інституційні та гуманітарні фактори. Важливо підсилити дію тих факторів, що мають позитивний стимуляційний вплив на розвиток інновацій та інноваційної діяльності в промисловості. Єдність їх впливу створить умови для інноваційного розвитку.

Література

1. Геєць В.М. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / В.М. Геєць – К. : Вид-во Ін-та екон. прогноз.; Фенікс, 2003. – 1008 с.
2. Городиський Т.І. Інноваційний потенціал: фактори впливу / Т.І. Городиський; Національний лісотехнічний університет України // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.2. – С. 276-284.
3. Ігнатенко О.Я. Стимулювання інноваційного розвитку промислових підприємств / О.Я. Ігнатенко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.masters.donntu.edu.ua/2008/fem/ignatenko/library/st1.htm>.
4. Інноваційний розвиток промисловості України : навч. посібн. [для студ. ВУЗів] / за ред. О.І. Волкова, М.П. Денисенка. – К. : Вид-во КНТ, 2006. – 645 с.
5. Кузьмін О. Фактори інноваційного розвитку підприємств / О. Кузьмін, Т. Кужда. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11391.
6. Пантелейчук Д.Ю. Інноваційна діяльність машинобудівних підприємств / Д.Ю. Пантелейчук. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.vstu.vinnica.ua/ua/archive/conf/7/2/pantelejchuk.doc>.
7. Сидоренко М.В. Деякі підходи до оцінки економічної доцільності впровадження інноваційних проектів / М.В. Сидоренко. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.confcontact.com/2007may/4_sidor.htm.
8. Соляник Л.Г. Аналіз машинобудівного комплексу України: основні тенденції інвестиційної та інноваційної діяльності в галузі / Л.Г. Соляник, Ю.М. Грачова. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2008/Economics/36566.doc.htm.
9. Соменкова Н.С. Формирование стратегии инновационного развития промышленного предприятия / Н.С. Соменкова // Экономика и финансы: вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского – 2008. – № 1. – С. 160-162.
10. Щербань Ю.Ю. Развитие инновационной деятельности предприятий в Украине / Ю.Ю. Щербань. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/21_NIEK_2007/Economics/24420.doc.htm.

Гаврылко П.П., Колодийчук А.В., Черторижский В.М. Факторы инновационного развития промышленности

Современной промышленности присущ инновационный путь развития, обусловленный рядом факторов, стимулирующих или замедляющих данный процесс. Определены факторы, влияющие на инновационное развитие промышленности, выделена структура инновационного развития промышленности.

Ключевые слова: инновационное развитие промышленности, инновационный потенциал, инновационная инфраструктура, инвестирование, финансирование, конкурентоспособность, экологическая безопасность промышленного производства.

Gavrylko P.P., Kolodiychuk A.V., Chertoryzhskyy V.M. Factors of innovative development of industry

The innovative way of development, conditioned by the row of factors, stimulant or slowing this process, is inherent modern industry. Factors which influence on innovative development of industry are certain, the structure of innovative development of industry is selected.

Keywords: innovative development of industry, innovative potential, innovative infrastructure, investing, financing, competitiveness, ecological safety of industrial production.